DZIAŁ URZĘDOWY.

TREŚĆ.

BISKUP POLOWY WOJSK POLSKICH

Nr 11.

WARSZAWA
30 LISTOPADA
1937 R.

ROZKAZ WEWNĘTRZNY

DO KATOLICKIEGO DUCHOWIEŃSTWA WOJSKOWEGO
W POLSCE

AKTA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

69.

AKTA PIUSA XI. PAPIEŻA.

ENCYKLIKA
JEGO ŚWIĄTOBLIWOŚCI PANA NASZEGO Z OPATRZNOŚCI BOŻEJ PAPIEŻA
PIUSA XI

Do Czcigodnych Braci Patriarchów, Prymasów, Arcybiskupów, Biskupów i innych Ordynariuszów pokój i jedność ze Stolicą Apostolską utrzymujących.

O Różańcu św. Najśw. Marii Panny.

(AAS. v. XXIX, Nr 12, str. 373—380) [1]).

Czcigodni Bracia!

Pozdrowienie i Błogosławieństwo Apostolskie!

Wobec wzrastającej fali zła (Ingravescentibus malis), szerzącego się w naszych czasach, oświadczyliśmy niejednokrotnie, świeżo zaś w Encyklice Divini Redemptoris [2]), że jedynym na

---

[1]) W tłumaczeniu J. E. X. Biskupa Dra Okoniewskiego.
[3]) *Acta Ap. Sed.* 1937, vol. XXIX, p. 65.

nie lekarstwem jest powrót Chrystusa i świętych Jego przykazań. Bo On jeden „ma słowa żywota wiecznego“ [3]); nie może bowiem ani jednostka, ani społeczeństwo — jeśli wzgardzą Jego majestatem i prawem Bożym — niczego utworzyć, coby zwolna w sposób wielce żałosny nie rozpadło się w gruzy.

Ale ktokolwiek z uwagą zagłębi się w dziejach Kościoła, zauważy łacno, że losy chrześcijaństwa nierozerwalnie spoiły się z przemożną opieką Bogarodzicy Dziewicy. Ilekroć bowiem szeroko krzewiące się błędy rozedrzeć usiłowały nieszytą szatę Kościoła i podkopać jego jedność, ojcowie nasi uciekali się ufnym sercem do Tej, która „sama jedna wszystkie pokonała herezje na całym świecie“ [4]), a wskutek Jej zwycięstwa szczęśliwsze nastawały czasy. Kiedy zaś niewierni mahometanie, dufni w swą flotę potężną i wojsko ogromne, nieśli narodom Europy klęskę i niewolę, wzywano z woli Ojca św. z całą usilnością opieki Matki niebiańskiej i pokonano w ten sposób wrogów i statki zatopiono. A jak w niebezpieczeństwie publicznym, tak i prywatnym udawali się wierni wszystkich czasów z gorącym błaganiem do Marii, aby łaskawie przyszła im w pomoc i uprosiła im osłodę i lekarstwo w cierpieniach. I nikt nigdy na próżno nie uciekał się do przemożnego Jej wstawiennictwa, kto z pobożną i ufną modlitwą do Niej się udawał.

W dzisiejszych zaś czasach Kościołowi i społeczeństwu niemniej poważne zagrażają niebezpieczeństwa. Skoro tak niezmiernie wielu lekceważy albo zgoła odrzuca najwyższy i wieczny autorytet Boga nakazującego i zakazującego, nastąpić musi nieuchronnie osłabienie poczucia obowiązków chrześcijańskich oraz nadwątlenie albo nawet całkowity zanik wiary w duszach a w końcu podważenie i ostateczny upadek samych fundamentów społeczności ludzkiej. Dlatego z jednej strony widzimy nieubłaganą walkę klasową między tymi, którzy opływają w dostatki a robotnikami, którzy z pracy rąk wyżywić muszą siebie i rodzinę. Jak powszechnie wiadomo, doszło w niektórych krajach nawet do tego, że zniesiono zupełnie prawo własności prywatnej i wszelkie mienie ogłoszono wspólnym dobrem. Z drugiej strony nie brak polityków, głoszących wyraźny

---

[3]) Cf. *Jan* VI, 69.

[4]) Ex Brev. Rom.

kult państwa, którzy podkreślają zawsze i wszędzie znaczenie porządku społecznego i autorytetu i szczycą się, że to oni najskuteczniej zwalczają zgubne plany komunistów; wzgardziwszy jednak światłem prawdy ewangelicznej, usiłują wznowić błędy pogańskie i pogański sposób życia. Do zamysłów tych dochodzi owa podstępna bardzo i wielce niebezpieczna sekta tych, którzy przecząc istnieniu Boga albo nienawidząc Go, nazywają siebie bluźnierczo nieprzyjaciółmi Stwórcy wiekuistego; wkradają się wszędzie; uwłaczają wszelkiej religii i zabijają wiarę w duszach; depcą w końcu wszelkie prawa ludzkie i boskie; a ponieważ mają w pogardzie nadzieję dóbr niebiańskich i mamią ludzi obietnicą urojonej szczęśliwości doczesnej, zdobytej chociażby za cenę największych zbrodni, wywołują zuchwale krwawe zamieszki, bunty i wojny domowe, a tym samym całkowitą przygotowują anarchię.

Ale, Czcigodni Bracia, chociaż tak liczne i wielkie grożą nam niebezpieczeństwa i gorszych jeszcze lękamy się w przyszłości, nie powinniśmy upadać na duchu ani porzucać nadziei i ufności, na Bogu jedynie opartej. Ten, który uleczalne stworzył ludy i narody [5]), niewątpliwie nie opuści tych, których drogą krwią swoją odkupił; nie opuści Kościoła swojego. Musimy jednak, jak to podnieśliśmy już na początku, udać się jako do możnej Orędowniczki i Patronki do Najśw. Marii Panny; albowiem wedle słów św. Bernarda „taka jest wola (Boga), że przez Marię wszystko otrzymać możemy" [6]).

Pośród różnych i bardzo pożytecznych nabożeństw do Matki Bożej zajmuje wedle ogólnego przeświadczenia wiernych pierwsze i naczelne miejsce Różaniec. Ten sposób modlitwy, nazwany przez niektórych „Psałterzem Najśw. Marii Panny" albo skrótem Ewangelii i streszczeniem życia chrześcijańskiego, tymi słowy jedynie określa i gorąco zaleca Poprzednik nasz, śp. Leon XII: „Wspaniały wieniec z Pozdrowienia Anielskiego uwity, Modlitwą Pańską przeplatany, z obowiązkiem rozmyślania złączony, najpiękniejszy sposób modlitwy... i do zdobycia żywota wiecznego szczególnie skuteczny [7]). Wskazują na to

---

[5]) Cf. *Mądr.* I, 14.

[6]) *Sermo in Nativ. B. M. V.* I.

[7]) *Acta Leonis* 1898. vol. XVIII, pp. 154, 155.

kwiaty same, z których ów wieniec mistyczny uwity. Jakież bowiem stosowniejsze i świętsze możnaby znaleźć modlitwy?

Pierwsza z nich wypłynęła z ust samego Zbawiciela, wtenczas, kiedy Go uczniowie prosili: „Naucz nas modlić się“ [8]); prześwięte to błaganie pozwala nam w miarę sił naszych głosić chwałę Bożą, ale nie zapomina też o wszelakich potrzebach ciała i duszy. Bo czyżby naprawdę zdarzyć się mogło, żeby Ojciec odwieczny, słowy własnego Syna proszony, nie przybył nam na pomoc?

Drugą modlitwą jest Pozdrowienie Anielskie, zaczynające się od słów pochwalnych archanioła Gabriela i św. Elżbiety, a kończące się ową błagalną prośbą do Matki Bożej, aby sobie teraz i w ostatniej godzinie wspomożenie Jej wyjednać.

Do modłów tych odmawianych ustnie dochodzi rozpamiętywanie świętych tajemnic, stawiających nam przed oczy radości, smutki i triumfy Jezusa Chrystusa i Matki Jego, tak, że z nich czerpiemy osłodę i pociechę w utrapieniach swoich; i że pod wpływem owych świętych przykładów po wyższych stopniach doskonałości dążymy do ojczyzny szczęśliwości wiecznej.

Łatwy to, bez wątpienia, Czcigodni Bracia, i do wszystkich dostosowany umysłów, nawet prostych i nieuczonych, sposób modlitwy rozpowszechniony cudownie przez św. Dominika nie bez zachęty ze strony Matki Bożej i bez pobudki niebiańskiej. Jakże jednak mylą się ci, którzy odrzucają go jako rzekomo bezduszne i jednostajne powtarzanie zawsze tych samych słów, stosowne co najwyżej dla dzieci i kobiet! Wobec takiego zarzutu należy zaznaczyć, że chociaż pobożność, podobnie jak miłość, często te same powtarza słowa, nie wyraża jednak tych samych myśli, lecz dorzuca zawsze coś nowego, dobytego z głębi serca, gorejącego miłością. Nadto ten sposób modlitwy tchnie naprawdę prostotą ewangeliczną i pokorą ducha i tej prostoty i pokory wymaga; kto nimi wzgardzi, nie znajdzie drogi do nieba, jak poucza nas Zbawiciel Boży: „Zaprawdę powiadam wam, jeśli się nie poprawicie i nie staniecie się jako dziatki, nie wnijdziecie do królestwa niebieskiego“ [9]). Jeśli świat w swej pysze Różaniec ośmiesza i odrzuca, to nieprzejrzany wręcz zastęp

---

8) *Łuk.*, XI, I.
9) *Mat.* XVIII, 3.

świętych ze wszystkich wieków i każdego stanu nie tylko serdecznie go pokochał i pobożnie odmawiał, ale używał go też zawsze jako potężnego oręża w walce z szatanem, dla zachowania czystości życia, dla skuteczniejszego uzyskania cnót i w końcu do szerzenia pokoju wśród ludzi. Nie zbywało też na wielu wybitnych bardzo uczonych, którzy mimo nawału wyczerpujących studiów i badań naukowych, nie opuszczali żadnego dnia, żeby nie uklęknąć przed obrazem Matki Bożej i nie odmówić pobożnie Różańca. Nawet królowie i książęta uważali to za święty obowiązek, mimo, że obarczeni byli kłopotami i trudami rządzenia. Dlatego nie tylko ręce prostaczków i ubogich piastują i ściskają tę koronkę mistyczną, ale przynosi ona zaszczyt ludziom wszelkiego stanu.

Nie chcemy też pominąć milczeniem, że Najśw. Panna sama i w naszych czasach ten sposób modlitwy gorąco poleciła, objawiając się w grocie w Lourdes i własnym przykładem ucząc niewinne dziewczątko odmawiania Różańca. Czemuż więc nie mielibyśmy się wszystkiego spodziewać, wzywając należycie i święcie jako się godzi, Matkę niebiańską?

Pragniemy też, Czcigodni Bracia, aby wszyscy wierni, zwłaszcza w nadchodzącym październiku, tak w świątyniach, jako też w domach prywatnych z większą jeszcze to czynili żarliwością. Modlić należy się w roku bieżącym przede wszystkim w tej intencji, aby wszyscy, zarówno ci nieprzyjaciele Boga, którzy wyrzekają się Stwórcy odwiecznego i zuchwale Nim gardzą, jako też ci, którzy następują na wiarę katolicką i swobodę przynależną Kościołowi oraz ci w końcu, którzy w szale nienawiści buntują się przeciw prawom boskim i ludzkim i ku ruinie i zagładzie usiłują pociągnąć społeczność ludzką, pokonani przecież zostali za przemożnym wstawiennictwem Bogarodzicy Dziewicy i w duchu pokuty szczerze się nawrócili i pod Jej opiekę się oddali. Niech Ta, która wielce szkodliwą sektę albigensów zwycięsko przepędziła z granic krajów chrześcijańskich, uproszona naszym błaganiem, zwalczy także nowe błędy, zwłaszcza błędy komunistów, którzy z niejednego powodu i niejedną zbrodnią przypominają owe dawne sekty. Jak w czasie wypraw krzyżowych narody europejskie podnosiły jeden głos i jedno błaganie, tak dziś na całym świecie w miastach i mia-

steczkach, a nawet po wsiach i siołach, prośmy gorąco w wspólnym porywie umysłów i serc Wielką Boga Rodzicielkę o to jedno, aby pognębieni zostali grabarze cywilizacji chrze-ścijańskiej: aby zmęczonym i zatrwożonym narodom zabłysła jutrzenka prawdziwego pokoju. Jeśli wszyscy chrześcijanie po-łączą swe ufne i żarliwe wołanie błagalne, możemy niezłomną żywić nadzieję, że Najśw. Panna jak dawniej, tak i dziś uprosi u swego Syna Bożego, aby wzburzone fale przycichły, opadły i uspokoiły się i aby ten wspólny chwalebny wysiłek modli-tewny promiennym uwieńczony został zwycięstwem.

Nadto Różaniec jest nie tylko skutecznym orężem w walce z wrogami Boga i z nieprzyjaciółmi wiary, ale krzewi także i rozwija cnoty ewangeliczne i zdobywa dla nich dusze. Przede wszystkim podsyca wiarę katolicką, odradzającą się łatwo pod wpływem rozważania świętych tajemnic, i podnosi dusze do prawd od Boga użyczonych. Przyzna to każdy, że doniosłe to znaczenie posiada on zwłaszcza w czasach dzisiejszych, kiedy pewna niechęć do spraw duchowych i pewna odraza do nauki chrześcijańskiej opanowała niemało dusz, nawet pomiędzy wiernymi.

Natomiast ożywia nadzieję osiągnięcia dóbr nieśmiertelnych triumf Jezusa Chrystusa i Matki Jego, który w ostatniej części Różańca rozważamy, ukazując nam niebo otwarte i wzywając nas do zdobywania wiecznej ojczyzny. Dlatego teraz, kiedy serca ludzkie rozpala taka chuć posiadania dóbr ziemskich, a ludzie coraz namiętniej płoną pożądaniem dóbr znikomych i przemija-jących rozkoszy, przypomina się wszystkim skarby niebieskie, „dokąd złodziej się nie zbliży i gdzie mól nie niweczy“ [10]) i przy-wodzi na myśl dobra, trwające na wieki.

A dlaczegoż by ci, w których duszach wyschła i wyziębła miłość, skoro w czasie Różańca ze smutkiem serdecznym roz-ważą mękę i śmierć Zbawiciela naszego oraz utrapienia Bole-snej Jego Matki, nie mieli zapłonąć pragnieniem płacenia miło-ścią za miłość? Z owej Bożej bowiem miłości nie może nie zbu-dzić się naprawdę gorętsza miłość bliźniego, jeśli się nabożnie

---

[10]) *Łuk.* XII, 33.

rozważy, ile trudów, ile bólu wycierpiał Chrystus Pan, aby wszyscy wrócili do utraconego dziedzictwa synów Bożych.

Przeto, Czcigodni Bracia, niech to będzie przedmiotem szczególnej waszej troski, aby tak owocny sposób modlitwy rozpowszechniał się coraz więcej, w poszanowaniu był u wszystkich i pobożność wszystkich pomnażał. Przyczyńcie się własnym słowem i przez usta współpracowników waszych w duszpasterstwie do tego, aby wierni wszelkiego stanu jasno i wyraźnie poznali piękno i pożytek Różańca. Niech z niego czerpie siłę młodzież, aby mogła okiełznać rosnącą moc złego i czystość zachować nietkniętą. W nim starcy powinni często szukać ukojenia, osłody i pokoju w uciążliwościach wieku. A bojownikom Akcji Katolickiej niech doda bodźca do ochotniejszego i gorliwszego apostolstwa. Strapionym zaś wszelkiego rodzaju — a zwłaszcza konającym w ostatniej godzinie — niech przyniesie osłodę i wzmocni nadzieję osiągnięcia szczęśliwości wiecznej.

Niech szczególnie też ojcowie i matki przyświecają pod tym względem dzieciom dobrym przykładem. Kiedy zwłaszcza pod koniec dnia wracają wszyscy od pracy i zajęć w zacisze domowe, powinno grono dziatek pod przewodnictwem rodziców i przed świętym obrazem Matki Niebiańskiej jednym głosem, w jednej wierze, w jednym duchu odmawiać Różaniec. Jest to przepiękny i zbawienny zwyczaj; nie można wątpić, że zapewni rodzinie pogodne współżycie i sprowadzi na nią dary niebieskie. Ilekroć też przyjmujemy nowozaślubione małżeństwa i po ojcowsku do nich przemawiamy, dajemy im zawsze koronkę i gorąco ją polecamy. Zachęcamy ich usilnie — na własny powołując się przykład — aby ani w jednym dniu nie zaniedbali tych modłów, choćby niewiedzieć jak obarczeni byli kłopotami i pracami.

Z tych powodów uważaliśmy, Czcigodni Bracia, za rzecz odpowiednią, aby zachęcić was, a przez was wszystkie owieczki wasze do tej modlitwy różańcowej, a nie wątpimy, że chętnie, jak zawsze, słuchając Naszego polecenia, obfite zbierzecie owoce. Jest inna jeszcze sprawa, która przy pisaniu tej Encykliki leży Nam na sercu; mianowicie pragniemy, by wraz z Nami wszyscy Nasi synowie w Chrystusie złożyli Najchwalebniejszej Bogarodzicy serdeczne podziękowanie za silniejsze zdrowie, szczęśliwie przez Nas odzyskane. Jak to już przy innej napisa-

liśmy okazji [11]), łaskę tę przypisujemy wstawiennictwu Dziewicy z Lisieux, św. Teresie od Dzieciątka Jezus; nie mniej jednak wiemy, że wszystkie łaski Najwyższego i Wszechmocnego Boga przechodzą przez ręce Bogarodzicy.

W końcu, ponieważ bardzo niedawno ośmielono się publicznie w prasie ciężko znieważyć imię Najśw. Panny, nie możemy pominąć tej sposobności, aby razem z Episkopatem i ludem tego narodu, który czci Marię jako Królowę Korony Polskiej, także z popędu własnego serca nie złożyć tej Niebiańskiej Królowej należnego Jej zadośćuczynienia i z żalem i oburzeniem nie napiętnować przed całym światem katolickim tego niecnego czynu w łonie ucywilizowanego narodu bezkarnie popełnionego.

Tymczasem zaś jako zadatek łask Bożych i w dowód ojcowskiej Naszej miłości przesyłamy w Panu jak najmiłościwiej Wam, Czcigodni Bracia, i owieczkom pieczy Waszej powierzonym, Błogosławieństwo Apostolskie.

Dan w Castel Gandolfo, w pobliżu Rzymu, dnia 29 września, w uroczystość św. Michała Archanioła, w roku 1937, szesnastym Naszego Pontyfikatu.

PIUS PAPIEŻ XI.

[11]) Cf. Odręczne pismo do J. E. Kard. Pacelli, *Osservatore Romano*, 5 września 1937, nr 207.

KONGREGACJA ŚWIĘTEGO OFICJUM.

70.

Dekret o niewprowadzaniu nowych objawów kultu albo pobożności i o usuwaniu powstałych w tej sprawie nadużyć.

(AAS, v. XXIX, Nr 9, str. 304.)

Już niegdyś Sobór Trydencki, *(Sess. XXV, De invocat, venerat. et reliquiis Sanctorum et sacris imaginibus)*, podawszy wyjaśnienie o słuszności czci Świętych i używaniu ich obrazów dla zyskiwania łask Bożych, przestrzegał uroczyście, aby biskupi, gdy dowiedzą się, że jakieś nadużycia wdzierają się, lub wdarły się do tych świętych i zbawiennych praktyk, starali się usilnie

o usunięcie tych nadużyć, ażeby nie powstawały żadne obrazy, oparte na fałszywych wierzeniach i dające ludziom prostym okazję do niebezpiecznego błędu; by tłumiony był wszelki zabobon we wzywaniu Świętych i pobożnym użyciu obrazów, eliminowany w tej dziedzinie wszelki handel haniebny, by wreszcie nie pojawiało się nic niewłaściwego, opacznie i zdrożnie zastosowanego, nic niegodziwego albo nieuczciwego.

Opierając się na tych przepisach, Papieże wielokrotnie przypominali przy różnych sposobnościach ich treść i domagali się ich całkowitego przestrzegania. Wśród Papieży szczególnie Pius IX w dekrecie Św. Oficjum z dnia 13 stycznia 1875 r. swą najwyższą powagą polecał: „upomnieć należy pisarzy, wysilających się na dowody, tchnące nowością i pod pozorem pobożności starających się o szerzenie niezwykłych objawów kultu nawet w czasopismach, aby działalności swej zaprzestali i rozważyli grożące niebezpieczeństwo pociągnięcia wiernych do błędu, nawet w sprawach prawd wiary i dania okazji ludziom nienawidzącym religii do uwłaczania czystości wiary katolickiej i prawdziwej pobożności". To wszystko zostało ostatnio potwierdzone przez umieszczenie w Kodeksie Prawa Kanonicznego, zwłaszcza w kanonach 1259, 1261 i 1279.

Ubolewać jednakże należy, że niezupełnie usłuchano tylu i tak poważnych upomnień i nakazów najwyższej władzy kościelnej. Przeciwnie, wiadomo ogólnie, że nowe tego rodzaju objawy kultu i pobożności, niekiedy śmieszne, często niepotrzebnie inne podobne formy, prawidłowo już wprowadzone, naśladujące lub raczej zniekształcające, w ostatnich zwłaszcza czasach, w wielu miejscach, ku najwyższemu zdumieniu akatolików, nie szczędzących przykrych obmów, coraz więcej się mnożą i wśród wiernych coraz szerzej się rozpowszechniają.

Dlatego też raz jeszcze Kongregacja Św. Oficjum, ustanowiona dla czuwania nad czystością i nieskażoną całością wiary i obyczajów, odwołuje się gorąco na wyraźne zlecenie Jego Świątobliwości Papieża Piusa XI, do gorliwości i troski pasterskej wszystkich biskupów całego świata katolickiego, obciążając ich sumienie, aby domagali się jak najdokładniejszego zachowania wspomnianych upomnień i nakazów, usuwając energicznie nadużycia już zakorzenione i czuwając jak najpilniej, aby nowe nie powstały.

Wszystko to Ojciec święty na zwykłej audiencji, udzielonej Asesorowi Św. Of. 20 maja b. r., raczył potwierdzić i uznać oraz polecił niniejszy dekret ogłosić.

Dan w Rzymie, w siedzibie Św. Oficjum, dn. 26 maja 1937 r.

(—) *I. VENTURI, Notariusz Kongr. Św. Oficjum.*

71.

Dekret w sprawie kanonu 1127 C. J.

(AAS, v. XXIX, Nr 9, str. 305.)

Podczas plenarnego posiedzenia Kongregacji Św. Oficjum, odbytego dnia 5 maja 1937 r., na przedłożone wątpliwości:

1. Czy w małżeństwie, zawartym pomiędzy akatolikami, ochrzczonymi wątpliwie, w razie nie dającej się usunąć wątpliwości co do Chrztu św., można jednej ze stron, nawróconej do wiary katolickiej, zezwolić na skorzystanie z Przywileju Pawłowego na mocy kanonu 1127 C. J. C.?

2. Czy w małżeństwie, zawartym pomiędzy stroną nie ochrzczoną i stroną akatolicką wątpliwie ochrzczoną, w razie nie dającej się usunąć wątpliwości co do Chrztu św., Ordynariusze mogą jednej ze stron, nawróconej do wiary katolickiej, zezwolić na skorzystanie z przywileju Pawłowego na mocy kan. 1127?

Księża kardynałowie, powołani do czuwania nad czystością wiary i obyczajów, po dokładnym rozważeniu sprawy, postanowili odpowiedzieć:

Na 1. Przecząco.

Na 2. Należy w poszczególnych wypadkach zwracać się do Św. Oficjum.

Rezolucję tę Jego Świątobliwość Pius XI raczył na audiencji, udzielonej Asesorowi Św. Oficjum, dnia 13 maja b. r., zatwierdzić i polecił ją ogłosić.

Dan w Rzymie, w siedzibie Św. Oficjum, dnia 10 czerwca 1937 roku.

(—) *I. VENTURI, Notariusz Kongr. Św. Oficjum.*

72.

Odpowiedzi na hołdownicze telegramy, wysłane do Jego Świątobliwości przez księży kapelanów wojskowych, zebranych na konferencjach dekanalnych w Łodzi i Lublińcu w m. październiku 1937 r.

CITTÀ DEL VATICANO.

Augustus Pontifex pergrata omina Tibi et sacerdotibus exercitui addictis apostolica benedictione rependit.

CARDINALIS PACELLI.

CITTÀ VATICANO.

Augustus Pontifex egregios obsequi sensus tuos sacerdotumque exercitui addictorum dilexit vobisque benedicens uberrimos sacri ministerii fructus percupit.

CARDINALIS PACELLI.

USTAWY, ROZPORZĄDZENIA I DEKRETY PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ.

73.

Nadanie orderu Odrodzenia Polski.

Na podstawie zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej otrzymali w duchowieństwie wojskowym (wyzn. rzym.-kat.):

za zasługi na polu pracy kulturalno-oświatowej w wojsku:

krzyż oficerski

dziekan ksiądz Wilkans Julian

krzyż kawalerski

proboszcz ksiądz Walasek Franciszek.

(Dz. Pers. Nr 2/37.)

74.

Nadanie Krzyża Zasługi.

Na zasadzie art. 5 ustawy z dnia 23 czerwca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 458) otrzymali:

w korpusie duchowieństwa wojskowego (wyzn. rzym.-kat.)

Złoty Krzyż Zasługi
po raz pierwszy:

za zasługi położone na polu pracy duszpasterskiej w wojsku:
st. kapelan ks. Jeżniowski Witold

Za zasługi na polu pracy kulturalno-oświatowej w wojsku:

dziekan ks. Suchcicki Kazimierz

st. kapelan ks. Matzner Stanisław Klemens.

Za zasługi na polu pracy społecznej:

st. kapelan ks. Kamiński Andrzej.

(Dz. Pers. Nr 2/37)

75.

Nadanie Medalu Niepodległości.

Na podstawie art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 20.X.1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 75/30, poz. 591) za pracę w dziele odzyskania niepodległości otrzymali w korpusie duchowieństwa wojskowego (wyzn. rzym.-kat.):

Medal Niepodległości

dziekan ks. Humpola Jan Antoni

(Pismo Kom. Krz. i Med. Niepodl. Nr 30/7069 z dn. 16.III. 1937).

proboszcz ks. Michalski Bronisław.

(Pismo Kom. Krz. i Med. Niepodl. Nr 15/25418 z dn. 5.VIII. 1937).

76.

Zezwolenie na przyjęcie i noszenie orderów.

Krzyża Magistralnego Orderu Maltańskiego:

Biskup Polowy Ksiądz Gawlina Józef.

Papieskiego orderu św. Grzegorza Wielkiego:
Krzyż Komandorski

płk aud. st. sp. Petrażycki Tadeusz.

Papieskiego orderu „Krzyż Pro Ecclesia et Pontifice":

płk dr med. Nadolski Jerzy
mjr dr med. Kaliciński Wiktor Franciszek.

(Dz. Pers. Nr 2/37.)

ROZKAZY ORDYNARIUSZA POLOWEGO W. P.

ODEZWY.

77.

ODEZWA WIGILIJNA DO ŻOŁNIERZY W. P.

JÓZEF GAWLINA

z Bożego zmiłowania i Stolicy Apostolskiej łaski
Biskup Polowy Wojsk Polskich.

Drodzy Bracia, Żołnierze!

W chwili, kiedy rodziny Wasze w domu do stołu wigilijnego siadając Was wspominają, pragnę jako Wasz biskup i ojciec duchowny dzielić się z Wami opłatkiem i złożyć Wam serdeczne życzenia świąteczne.

„Chwała Bogu na wysokości, a na ziemi pokój ludziom dobrej woli!" — tak śpiewali aniołowie nad stajenką betleemską.

Chwała Boża i pokój doczesny — to zadanie każdego człowieka, to zadanie także Wasze, drodzy Żołnierze.

Do chwały Bożej dążyć będziemy w życiu prywatnym i w służbie żołnierskiej.

Żołnierz polski wie, że jest powołany nie tylko do obrony Ojczyzny, ale ponadto jeszcze do udoskonalenia siebie samego jako człowieka i chrześcijanina.

Wiem, że prawością serca i wytężeniem sił pragniecie w uczciwej pracy żołnierskiej Polsce oddać jak najwierniejsze usługi, wiem również, że siły do pracy czerpiecie z wiary, która jest fundamentem życia Waszego. Im głębiej czerpać będziecie ze źródeł religii, tym wyżej podniesiecie sztandary Ojczyzny. A służąc Polsce, służycie Bogu. Są bowiem narody i państwa, w których moce piekielne zniweczyć chcą pamięć największego zdarzenia w dziejach świata, jakim jest Boże Narodzenie. Polska zaś jest wałem żelaznym i murem obronnym przeciwko tym zgubnym prądom. Polska chce Boga i broni wiary. Ku chwale więc Bożej i ku chwale Ojczyzny spełniajmy nadal swą służbę sumiennie!

Dzień Bożego Narodzenia, to dzień narodzenia pokoju na ziemi. Budowniczymi pokoju — to rządy państw chrześcijańskich; jego obrońcami — żołnierze. Pokój na ziemi jest przeto drugim celem naszej pracy.

Piszę te słowa do Was, drodzy Bracia moi, jakby w przeddzień wielkich zdarzeń, które od nas wymagać będą skupienia, tężyzny, jedności. Niech więc każdy z nas uporządkuje najpierw duszę swoją, ażeby w niej zamieszkał pokój Chrystusowy i spokój sumienia.

Kiedy Jezus przyszedł na świat, przeciwstawiły mu się noc i ciemności jako znak zła, które miał przezwyciężyć. W łasce Jezusa Chrystusa, zwycięzcy grzechu i śmierci, pokonacie wszystkie złowrogie potęgi na drodze pokoju sumienia, na drodze pokoju Ojczyzny.

Łamiąc się z Wami opłatkiem, życzę Wam błogosławieństwa Bożego dla wielkiej i zaszczytnej roli, którą w służbie Ojczyzny spełniać będziecie.

† JÓZEF GAWLINA
Biskup Polowy Wojsk Polskich.

Powyższą odezwę odczytają Księża Kapelani wojskowi w oddziałach powierzonych ich pieczy przed łamaniem się opłatkiem w wieczór wigilijny.

ROZPORZĄDZENIA.

78.

„Księga odprawionych nabożeństw i wygłoszonych kazań“ — zaprowadzenie w parafiach wojskowych.

1. Z dn. 1 stycznia 1938 r. polecam prowadzić w parafiach wojskowych (duszpasterstwach szpitali, szkół, więzień) „Księgę odprawionych nabożeństw i wygłoszonych kazań“.

2. Powyższa księga ma być prowadzona osobno dla każdego wojskowego kościoła (kaplicy), w którym odprawiane są nabożeństwa dla żołnierzy lub rodzin wojskowych.

Gdyby kościół (kaplica) był diecezjalny — księgę należy prowadzić jedynie w tym wypadku, o ile nabożeństwa dla wojska (rodzin wojskowych) odprawia sam kapelan wojskowy lub pomocniczy.

3. Księga znajdować się powinna w zakrystiach kościołów (kaplic) wymienionych w p. 2.

4. Odpowiednie rubryki księgi mają być szczegółowo i starannie wypełniane przez księży kapelanów bezpośrednio po odprawieniu nabożeństwa lub wygłoszeniu kazania.

5. Podczas wizytacji pasterskiej lub dziekańskiej należy przedłożyć powyższą księgę wizytującemu do wglądu, co zostanie stwierdzone podpisem, położonym przez niego w księdze oraz osobną wzmianką w protokóle wizytacyjnym.

79.

Usprawnienie pracy kapelanów — kontakt z dowódcami formacyj.

W duszpasterskiej pracy wojskowych kapelanów niezmiernie ważną rzeczą jest utrzymywanie przez kapelana stałego i bezpośredniego kontaktu z dowódcami poszczególnych formacyj.

Dowódcy ci, orientując się doskonale w życiu i charakterze swoich podwładnych, znają dobrze ich zalety, bolączki i wady. Mogą więc często udzielić kapelanowi niejednej cennej informacji i wskazówki, które przyczynią się nie tylko do ułatwienia jego pracy, lecz — co jest ważniejsze — zwiększą jej skuteczność i owocność.

Kapelan bowiem, który wie o brakach, zauważonych w oddziale przez jego dowódcę czy to w dziedzinie religijno-moralnej, czy narodowo-obywatelskiej, będzie mógł użyć całego swego wpływu, by przez odpowiednie kazania, pogadanki czy nawet osobiste rozmowy z żołnierzami braki te i wady zostały możliwie zmniejszone a nawet wykorzenione całkowicie.

Do tak pojętej współpracy kapelana z dowódcą przywiązuję wielką wagę. Polecam przeto księżom kapelanom wojskowym i pomocniczym nawiązać na płaszczyźnie służbowej bezpośredni kontakt z dowódcami poszczególnych formacyj jak również kontakt ten stale utrzymywać.

Księża dziekani O. K. podczas wizytacji wojskowych parafij swego okręgu zwrócą szczególną uwagę na sposób wykonywania przez kapelanów niniejszego rozkazu, czyniąc o tym wzmiankę w protokóle wizytacyjnym.

W czasie zaś pasterskiej wizytacji, przy składaniu sprawozdania, księża kapelani nie omieszkają zreferować mi szczegółowo sprawy swej współpracy z dowódcami poszczególnych formacyj.

80.

Okres żołnierskich urlopów świątecznych — akcja kapelanów przeciw wrogiej propagandzie.

W okresie świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy udzielane są w wojsku urlopy świąteczne, które bywają wykorzystywane zazwyczaj przez większą część naszych żołnierzy.

W czasie tych świątecznych urlopów wrogie naszemu państwu czynniki wykorzystywują każdą niemal sposobność i mo-

żliwość zetknięcia się z urlopowanym żołnierzem w celu rozwinięcia ze wszech miar szkodliwej dla nas komunistycznej propagandy.

Usiłowania agitatorów, by nawiązać jakikolwiek kontakt z żołnierzem, mają najczęściej miejsce podczas jego podróży a więc przeważnie na dworcach kolejowych i w pociągu.

W celu osłabienia tej zgubnej agitacji i całkowitego zapobieżenia jej skutkom należy żołnierzy, udających się na urlop świąteczny, przestrzec umiejętnie przed grożącym im niebezpieczeństwem jak również pouczyć ich należycie, jak mają postępować w wypadkach zetknięcia się z objawami komunistycznej akcji.

Polecam przeto księżom kapelanom wojskowym i pomocniczym —

w oddziałach, powierzonych ich duszpasterskiej pieczy, przed rozpoczęciem urlopów świątecznych — tak z powodu świąt Bożego Narodzenia jak i Wielkanocy — przeprowadzać odpowiednie pogadanki (1 godz.), tam zaś gdzie przeprowadzenie pogadanek ze względów technicznych okaże się niemożliwe wygłaszać w kościele stosowne kazania (1) żołnierskie.

ZARZĄDZENIA.

81.

Jurysdykcja na 1938 r. — przedłużenie.

Wszystkim podwładnym mi księżom kapelanom wojskowym przedłużam jurysdykcję na rok 1938.

W celu stwierdzenia powyższego przedłużenia w jurysdykcyjnych książeczkach, należy je przesłać do dn. 22.XII. b. r. dziekanom O. K.

Księża dziekani O. K. odeślą mi te książeczki do dn.31.XII. 1937 r.

82.

Binacja — udzielenie pozwolenia kapelanom na 1938 r.

Na podstawie kan. 806 § 2 udzielam podwładnym mi księżom kapelanom na przeciąg 1938 r. władzy na odprawianie dwóch mszy św. w niedzielę i święta nakazane, gdzie tylko zajdzie tego konieczna potrzeba.

83.

Portrety Ordynariusza Polowego W. P. — zawieszenie w zakrystiach wojskowych kościołów i kaplic oraz w biurach wojskowych urzędów duszpasterskich.

W najbliższym czasie do wszystkich podwładnych mi urzędów duszpasterskich zostaną rozesłane portrety Ordynariusza Polowego. W. P.

Portrety te, po uprzednim oprawieniu w ciemną ramę, zawiesić należy w zakrystiach wszystkich wojskowych kościołów i kaplic, położonych na terenie poszczególnych wojskowych parafij, w urzędowych biurach dziekanatów O. K. oraz wojskowych parafij rzym.-kat. i gr.-kat.

Niezwłocznie po otrzymaniu rachunku za powyższą przesyłkę, urzędy duszpasterskie uregulują należność przekazem P. K. O., konto 30.240 — „Rozkaz Wewnętrzny Biskupa Polowego W. P." — Warszawa. Wysokość opłaty za jeden egzemplarz portretu zostaje ustalona na zł. 2.—

Pokrycie należności za portrety, przydzielone przez administratora parafii poszczególnym placówkom duszpasterskim i obowiązek przesłania kwoty, wymienionej w rachunku — jak w R W. 11/37, poz. 87.

W wypadku, gdyby nadesłana ilość egzemplarzy okazała się niewystarczająca, należy powiadomić o tym Polową Kurię Biskupią i podać ile egzemplarzy brakuje.

Księża dziekani O. K. przy dziekańskich wizytacjach zwrócą uwagę czy rozkaz niniejszy został należycie wykonany.

84.

Wypoczynkowe urlopy kapelanów wojskowych w okresach Adwentu i Wielkiego Postu — nieudzielanie.

W okresach Adwentu i Wielkiego Postu urlopy wypoczynkowe nie będą przeze mnie ani udzielane ani zatwierdzane. Wszelkie więc starania księży kapelanów wojskowych w celu otrzymania w tych okresach wypoczynkowego urlopu uwzględniane nie będą.

85.

Rekolekcje księży kapelanów wojskowych w 1938 r.

Rekolekcje księży kapelanów wojskowych w 1938 r. odbędą się w poszczególnych dziekanatach okręgów korpusów.

W związku z tym:

A. Księża dziekani O. K.:

1. W okresie od dn. 9 stycznia do dn. 26 lutego 1938 r. zorganizują trzydniowe rekolekcje dla księży kapelanów swego okręgu.

   Przy wyborze terminu w m. lutym należy wziąć pod uwagę rocznicę koronacji Ojca św. i związane z nią uroczyste obchody.

2. Dołożą wszelkich starań, by organizacja duchownych ćwiczeń kapłańskich stanęła na najwyższym poziomie, gdyż od niej w dużej mierze zależeć będzie owocność rekolekcyj.

3. a) Najdalej w tydzień po zakończeniu rekolekcyj nadeślą mi sprawozdanie z ich przebiegu z wyszczególnieniem nazwisk kapelanów nieobecnych na rekolekcjach i podanych przez nich powodów nieobecności.

   b) W wypadku, o którym w B, pkt. 3 niniejszego rozkazu niezwłocznie prześlą mi odpowiedni meldunek z załączeniem odpisu żądanego świadectwa.

B. Wszyscy księża kapelani wojskowi:

1. Wezmą udział w rekolekcjach dekanalnych.

2. Na czas swojej nieobecności zapewnią w swoich parafiach (szpitalach, szkołach) należytą duszpasterską opiekę przez zastępców.

3. W razie absolutnej niemożności wzięcia udziału we wspólnych rekolekcjach dekanalnych:

   a) zameldują dziekanowi O. K. powód swej nieobecności;
   b) w jak najkrótszym terminie odprawią trzydniowe ćwiczenia duchowne w jednym z najbliżej położonych domów rekolekcyjnych;
   c) o odbyciu tych rekolekcyj zawiadomią niezwłocznie dziekana O. K., załączając przy tym odpowiednie zaświadczenie przełożonego rekolekcyjnego domu.

C. Księża kapelani, należący do składu osobowego Polowej Kurii Biskupiej:
Wezmą udział w rekolekcjach Dziekanatu O. K. Nr I.

86.

Opłaty z tytułu taksy za dyspensy — sposób nadsyłania.

Opłaty z tytułu taksy za uzyskane dyspensy od przeszkód małżeńskich lub od zapowiedzi przesyłać należy natychmiast po otrzymaniu dyspensy do Polowej Kurii Biskupiej wyłącznie zwykłym przekazem pocztowym, zaznaczając na korespondencyjnym odcinku przekazu przeznaczenie nadsyłanej kwoty przynajmniej przez podanie Nr dz. dokumentu dyspensowego.

87.

„Księga odprawionych nabożeństw i wygłoszonych kazań“ — przydział i pokrycie kosztów.

Staraniem Polowej Kurii Biskupiej została wydana „Księga odprawionych nabożeństw i wygłoszonych kazań“, która zostanie rozesłana w m. grudniu b. r. administratorom wszystkich parafij wojskowych.

Polecam księżom administratorom zająć się przydzieleniem tej księgi poszczególnym placówkom duszpasterskim (kapelaniom szpitali, szkół, więzień oraz kapelaniom pomocniczym) z zachowaniem przepisu, o kt. w RW. 11/37, poz. 78, p. 2.

W wypadku gdyby nadesłana ilość egzemplarzy była niewystarczająca, należy o tym powiadomić niezwłocznie Polową Kurię Biskupią.

Należność za nadesłane egzemplarze ponoszą zasadniczo poszczególne placówki duszpasterskie, jak parafia lub kapelania szpitala, szkoły, więzienia. Gdyby jednak wymienione kapelanie nie rozporządzały żadnymi funduszami — przypadającą na nie należność pokryje parafia wojskowa.

Za egzemplarze, przydzielone do kapelanij pomocniczych, z reguły płaci wojskowa parafia.

Cena za poszczególny egzemplarz księgi będzie ustalona na podstawie rzeczywistych kosztów, związanych z jej wydrukowaniem i przesyłką.

Rachunki, załączone do przesyłek, regulować należy niezwłocznie po ich otrzymaniu, wpłacając należną kwotę na konto P. K. O. Nr 30.240 — „Rozkaz Wewnętrzny Biskupa Polowego W. P." — Warszawa.

Obowiązek natychmiastowego przesłania całkowitej kwoty, wymienionej w rachunku, ciąży na parafii wojskowej.

Księża administratorzy, przydzielając księgę poszczególnym placówkom duszpasterskim, położonym na terenie ich wojskowych parafij, podadzą wysokość kwoty należnej za księgę i wezwą powyższe placówki do niezwłocznego uregulowania należności w urzędzie parafialnym.

88.

Binacje w 1937 r. — nadesłanie danych.

Do Księży dziekanów O. K.

Przypominam księżom dziekanom O. K. obowiązek nadesłania danych, dotyczących ilości Mszy św. binowanych, odprawionych przez księży kapelanów wojskowych w 1937 r.

Powyższe dane nadesłać należy do Polowej Kurii Biskupiej do dnia 21 stycznia 1938 r.

WYJAŚNIENIE.

89.

Prowadzenie duplikatów parafialnych ksiąg metrykalnych i ksiąg stanu cywilnego — osobne księgi chrztów i ślubów.

Wyjaśniam, że nadsyłane corocznie do dziekanatów O. K. duplikaty akt chrztów (urodzin) i ślubów mają być prowadzone w osobnych księgach a nie w jednej i tej samej księdze, jak to miało miejsce w niektórych parafiach wojskowych.

ROZKAZY MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH.

90.

Okresy działalności niepodległościowej zaliczalne do wysługi emerytalnej—przesunięcie terminu zgłaszania.

(Dz. Rozk. Nr 10/37 poz. 131; Dep. Int. 5620/V/518 Em.).

W związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15-go maja 1937 r. o przedłużeniu terminu zgłaszania okresów działalności niepodległościowej (Dz. U. R. P. nr 39 poz. 305) przesuwam podany w Dz. Rozk. nr 9/34 poz. 201, termin składania podań o zaliczenie do wysługi emerytalnej okresów działalności niepodległościowej na dzień 31 grudnia 1938 r.

91.

Pobieranie opłat na cele społeczne.

(Dz. Rozk. Nr 11/37 poz. 136; G. M. Og. 0141-3275).

W myśl okólnika Prezesa Rady Ministrów Nr 55-57/1 z dn. 2 sierpnia 1937 r. — o pobieraniu przez urzędników w niektórych urzędach państwowych datków pieniężnych od interesan-

tów na różne cele społeczne, — zabraniam pobierania jakichkolwiek opłat w związku z wykonywaniem czynności urzędowych — choćby na cele najbardziej zasługujące na poparcie, — gdyż przyczynić się to może do poderwania powagi urzędu i wzbudzić przypuszczenie, że załatwienie lub przyspieszenie załatwienia sprawy uzależnione jest od opłaty na jakiś cel lub jej wysokości — jak też ujemnie wpływać na tok urzędowania.

92.

„Médaille Interalliée i Médaille Commémorative" — składanie podań.

(Dz. Rozk. Nr 11/37 poz. 137; G. M. 3011-Repr.).

W uzupełnieniu zarządzeń, umieszczonych w Dz. Rozk. Nr 21/29 poz. 204 i 20/30 poz. 1, wobec nadsyłania tak do Gabinetu Ministra jak i do Attaché Wojskowego przy Ambasadzie R. P. w Paryżu podań o te medale — wyjaśniam:

1. Termin składania podań o medal Interalliée upłynął dn. 30 września 1929, władze zaś francuskie odznaczenia tego obywatelom polskim już nie nadają.
2. Medal „Commémorative" może być przyznawany jeszcze przez naszego Attaché Wojsk. w Paryżu, jednak przy ścisłym zachowaniu warunków, wyszczególnionych w powyżej cytowanych rozkazach, z tym, że o medal ten ubiegać się mogą jedynie ci, którzy służyli co najmniej przez 3 miesiące w oddziałach francuskich lub podlegających dowództwu francuskiemu w czasie od 2.VIII — 11.XI.1918 r. — co musi być należycie udowodnione przez dołączenie odpowiednio uwierzytelnionego zaświadczenia.

Wszelkie podania, nieodpowiadające tym warunkom, nie będą uwzględniane.

Podania, załatwione odmownie, pozostaną bez odpowiedzi.

93.

Zatwierdzenie Fundacji Lotniczej im. Pierwszego Biskupa Polowego W. P. J. E. Ks. Dr. Stanisława Galla.

(Dz. Rozk. Nr 10/37 poz. 122; G. M. O. 350. Og.).

Na podstawie dekretu o fundacjach i o zatwierdzeniu darowizn i zapisów z dn. 7 lutego 1919 r. (Dz. Praw P. P. Nr 15 poz. 215) zmienionego rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z dn. 22 marca 1928 r. (Dz. M. R. P. Nr 38 poz. 372) — zatwierdziłem fundację pod nazwą:

„Fundacja Lotnicza im. Pierwszego Biskupa Polowego W. P. J. E. Ks. Dr. Stanisława Galla".

ROZPORZĄDZENIA WŁADZ CENTRALNYCH.

PREZES RADY MINISTRÓW.

94.

Nadanie Krzyża Zasługi.

Na zasadzie art. 5 ustawy z dnia 23 czerwca 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 458) otrzymali:

w korpusie duchowieństwa wojskowego (wyzn. rzym.-kat.):

Srebrny Krzyż Zasługi

po raz pierwszy:

Za zasługi na polu pracy duszpasterskiej w wojsku:

kapelan ks. dr Broel-Plater Leon.

Za zasługi na polu pracy kulturalno-oświatowej w wojsku:

kapelan ks. Wawro Ferdynand Zygmunt.

(Dz. Pers. Nr 2/37.)

95.

PISMO OKÓLNE

z dnia 28 sierpnia 1937 r. o zajmowaniu pomieszczeń przykościelnych i zrzeszeń kulturalno-oświatowych na kwatery przejściowe — wyjaśnienie.

(Nr Wojsk. G. 17/1; Dz. U. Min. Spraw Wewn. nr 23/37 poz. 173).

Do
P. P. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę i Starostów.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przesyła poniższe wyjaśnienie do wiadomości.

(—) *Wyszyński*, mjr
DYREKTOR BIURA WOJSKOWEGO

MINISTERSTWO
SPRAW WOJSKOWYCH
Departament Intendentury
Nr 5360-12/296/W. Kw. I.
Warszawa,
dnia 14 VIII 1937 r.
Tel. wewn. 2146

Dowódca Okręgu Korpusu Nr III w Grodnie

Na pismo Nr 241-1 Og. z dnia 18.III.1937 r.

Wyjaśniam, że art. 27 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 681) wyraźnie określa w punkcie e), że tylko kościoły, świątynie i lokale przeznaczone wyłącznie na stałe domy modlitwy, a należące do uznanych w Państwie wyznań religijnych, wolne są od zajęcia na przejściowe zakwaterowanie wojska, a więc zakaz ten nie dotyczy zabudowań mieszkalnych i gospodarczych zajmowanych przez duchowieństwo i budynki te w razie potrzeby mogą być obrócone na przejściowe zakwaterowanie wojska w granicach przewidzianych w punkcie m) art. 27 wyżej poda-

nej ustawy. W wypadku kwestionowania przez duchowieństwo takiego interpretowania ustawy o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju — proszę zwracać się do Urzędów Wojewódzkich o właściwe załatwienie sprawy.

Punkt i) tegoż artykułu przewiduje, że pomieszczenia zajęte przez zrzeszenia i stowarzyszenia zawodowe, spółdzielcze i kulturalno-oświatowe wolne są od zajmowania na kwatery przejściowe. Zatem zakaz ten dotyczy pomieszczeń istotnie i stale zajętych przez stowarzyszenia kulturalno-oświatowe, a więc biura i lokale przeznaczone do pracy ciągłej w związku z charakterem instytucji. Sale zabawowe i świetlice, jako lokale rozrywkowe, mogą być w braku innnych pomieszczeń obrócone na przejściowe zakwaterowanie wojska, gdyż normalna działalność instytucji na tym nie ucierpi.

w z. SZEF DEPARTAMENTU INTENDENTURY
(—) Witek
płk int. dypl.

Otrzymują:
D-cy O. K. I, II i IV—X.
Dyrektor Biura Wojskowego Min. Spraw Wewn.

96.

PISMO OKÓLNE

z dnia 13 stycznia 1937 r. o tłumaczeniu zagranicznych aktów stanu cywilnego.

(Nr AC. 27-r-25-17; Dz. U. Min. Spraw Wewn. Nr 1/37 poz. 6).

Do
Urzędów Wojewódzkich, Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę i Starostw.

W związku z wynikającymi częstokroć nieporozumieniami między władzami i urzędami krajowymi z jednej i urzędami konsularnymi R. P. z drugiej strony na tle zaopatrywania zagranicznych aktów stanu cywilnego w przekład na język polski — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podaje poniżej do wiado-

mości i odpowiedniego zastosowania ustalone w tym zakresie w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Zagranicznych i ogłoszone w Dzienniku Urzędowym tego ostatniego ministerstwa z dnia 1 grudnia 1936 r. Nr 11 poz. 121 zasady:

„Akta stanu cywilnego przesyłane urzędom administracji ogólnej na ich żądanie winny być w przyszłości zaopatrzone w przekład na język polski, jeśli dany urząd krajowy w poszczególnym wypadku tego zażąda i zarazem zaznaczy, że dany dokument potrzebny jest w interesie publicznym. Tłumaczenie sporządza się w tym wypadku bezpłatnie.

Akta stanu cywilnego otrzymywane przez urzędy zagraniczne tytułem międzynarodowej wymiany metryk są przekazywane urzędom krajowym bez dołączenia tłumaczeń".

(—) Michałowski
DYREKTOR DEPARTAMENTU

97.

PISMO OKÓLNE

z dnia 18 stycznia 1937 r. o ustalaniu przynależności państwowej przed poborem.

(Nr Wojsk. D 4-10-1; Dz. U. Min. Spraw Wewn Nr 1/37 poz. 8).

Do

P. P. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę i Starostów.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych stwierdziło, że właściwe władze i organa nie zwracają przed poborem dostatecznej uwagi na to, czy dana osoba ma ustalone obywatelstwo. Skutkiem tego bywają wcielane do szeregów osoby, które posiadają obywatelstwo obce lub t. zw. bezpaństwowcy.

Stan taki jest niedopuszczalny. Zanim bowiem postępowanie wyjaśniające (wszczęte dopiero po wcieleniu) zostanie ukończone, upływa okres czasu, pozwalający tym osobom na nabycie

poważnych uprawnień z art. 8 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

Gdy zatem tą drogą może nabyć prawa do obywatelstwa polskiego osoba niepożądana bądź też — można narazić na służenie w wojsku obcego obywatela (cudzoziemca), Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zarządza, aby obywatelstwo każdej poszczególnej osoby rejestrowanej jako 18-letniej było wyjaśnione w okresie pomiędzy pierwszą, a drugą rejestracją tak, aby przed poborem sprawa była zupełnie ukończona.

(—) *Wyszyński* mjr
DYREKTOR BIURA WOJSKOWEGO

98.

OKÓLNIK Nr 12

z dnia 24 lutego 1937 r. o kształceniu przedpoborowych.

(Wojsk A-8-10-1; Dz. U. Min. Spraw Wewn. Nr 5/37 poz. 36).

Do

P.P. Wojewodów , Komisarza Rządu na m. st. Warszawę, Starostów i Prezydenta m. st. Warszawy.

W związku z akcją kształcenia młodzieży przedpoborowej, potrzebne są władzom oświatowym m. in. spisy osób, które dokształcenia potrzebują.

Sposobnością do sporządzenia spisu tych osób jest rejestracja 18-letnich.

W rejestrze poborowych nie ma rubryki na odnotowanie stopnia wykształcenia rejestrowanego, wskutek tego zarządy gmin nie interesowały się tym dotychczas.

Począwszy wszakże od roku bieżącego zarządy gmin zażądają już w obwieszczeniach o terminie rejestracji 18-letnich posiadania i przedstawiania świadectw szkolnych. Na podstawie tych świadectw zarządy gmin ustalą stopień wykształcenia rejestrowanych.

Wszystkich analfabetów i powrotnych analfabetów zarządy gmin ujmą w wykazy imienne, czyniąc równocześnie w rejestrze poborowych odpowiednią notatkę. Po skończonej rejestracji 18-letnich imienne spisy analfabetów należy przesłać właściwym powiatowym władzom administracji ogólnej.

Podczas zapisywania analfabety należy zawiadomić go, że jest on obowiązany uczęszczać na kursy dla analfabetów, o ile kursy takie w danej miejscowości będą zorganizowane.

Po zebraniu imiennych spisów analfabetów ze wszystkich gmin w powiecie, powiatowe władze administracji ogólnej przekażą je właściwym inspektorom szkolnym, zatrzymując u siebie ilościowy wykaz analfabetów (powrotnych analfabetów) z poszczególnych gmin dla celów statystycznych.

Władze oświatowe będą dążyły, aby przed poborem do służby wojskowej analfabetów nie było.

Podczas ponownej rejestracji (na podstawie art. 26 ustawy) zarządy gmin zainteresują się wynikami akcji kształcenia przedpoborowych i sprawdzą u każdego zanotowanego przy pierwszej rejestracji, jako analfabetę, stopień wykształcenia lub zażądają przedstawienia świadectwa o odbytych kursach i zależnie od tego uczynią nową adnotację w rejestrze.

Proszę Panów Wojewodów o zarządzenie nawiązania przez podległe powiatowe władze administracji ogólnej i zarządy gmin ścisłej łączności i współpracy z właściwymi władzami szkolnymi w akcji kształcenia młodzieży przedpoborowej, aby hasło „nie ma analfabetów w wojsku“ stało się realnym.

Okólnik niniejszy wiąże się z okólnikiem Min. Spraw Wewnętrznych nr 90 z dn. 9.XII.1936 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. nr 35, poz. 245).

(—) Sławoj-Składkowski
MINISTER

Otrzymują:

Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
Pan Minister Spraw Wojskowych.

MINISTERSTWO WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO.

99.

Nadanie „Wawrzynu Akademickiego".

Na podstawie wniosku Polskiej Akademii Literatury i zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego otrzymał

Srebrny Wawrzyn Akademicki

st. kapelan dr Śledziewski Piotr.

(Pismo P. A. L. Nr 287/37/38
z dn. 16.XI. 1937.)

+ Józef Gawlina

Biskup Polowy Wojsk Polskich.

W Warszawie, dnia 30 listopada 1937 r.

OBWIESZCZENIA.

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
Wojskowy Instytut Naukowo-Oświatowy
Nr 093/37 — pras.

BŁĘDNE OKREŚLENIA WOJSKOWE NAJCZĘŚCIEJ SPOTYKANE W MOWIE I DRUKU

Błędnie:	**Poprawnie:**
Aerodrom	— Lotnisko
Aeroplan	— Samolot
Aeroport	— Port lotniczy, lotnisko
Agresja	— Napad
Agresor	— Napastnik

Akcelerator *(w samochodzie)*	— Przyśpiesznik
Akcja	— Działanie(a)
Altimetr	— Wysokościomierz
Angażować *(do walki)*	— Wprowadzać
Aparat *(w znacz. „samolot")*	— Samolot
Ariergarda	— Straż tylna
Armata *(w znaczeniu „działo")*	— Działo (armata—*działo o torze pocisku płaskim, w przeciwieństwie do* haubicy *o torze pocisku stromym)*
Armia *(w znaczeniu „wojsko")*	— Wojsko, siły zbrojne (armia—*wielka jednostka, zespół kilku dywizyj)*
Arsenał	— Zbrojownia (arsenał — *w znaczeniu historycznym)*
Atak	— Natarcie; ale — napad gazowy, lotniczy, nalot
Atakować	— Nacierać *(natomiast* atakowany, zaatakowany *dopuszczalne w stronie biernej)*
Auto, automobil	— Samochód
Auto pancerne	— Samochód pancerny
Automatyczny *(karabin)*	— Maszynowy
Automatyczny *(pistolet)*	— Samoczynny
Awangarda	— Straż przednia
Awiacja	— Lotnictwo
Awiomatka	— Lotniskowiec *(okręt posiadający pokład do startu i lądowania samolotów; bez tego urządzenia* — transportowiec lotnictwa)
Biplan	— Dwupłat
Bitewny *(samolot)*	— Bojowy
Blindaż	— Schron
Bluza	— Kurtka
Bolec	— Sworzeń, trzpień
Bomba *(w artylerii)*	— Granat, pocisk *(ale:* bomba *lotnicza)*
Bomba ręczna	— Granat ręczny
Bombardować *(w znaczeniu „ostrzeliwać artylerią")*	— Ostrzeliwać (bombarduje *lotnuictwo)*
Bombardujący *(samolot, lotnictwo)*	— Bombowy
Bombomiot	— Miotacz min
Celt(a)	— Namiot, płachta namiotowa
Cugle	— Wodze
Cyngiel	— Spust, języczek spustowy
Defensywa	— Obrona, działania obronne
Defensywa	— Przeciwwywiad *(przeciw szpiegostwu)*
Defile	— Ciaśnina *(ale* cieśnina *morska)*
Dezerter	— *Poprawniej:* zbieg
Dezynfekcja	— Odkażanie
Dynamo	— Prądnica
Dyscyplina	— Karność
Dystans	— Odległość
Efektywy	— Stany liczebne
Elementy ognia	— Dane ognia
Ekspedycja *(wojskowa, wojenna)*	— Wyprawa
Eksplozja *(np. pocisku)*	— Wybuch
Ekwipować	— Oporządzać, wyposażać
Ekwipunek	— Oporządzenie
Epolety	— Naramienniki
Eszelon	— Rzut

Eszelonować	— Rzutować
Fajerwerki	— Ognie sztuczne
Fasować	— Pobierać *(np. żywność)*
Fasunek	— Pobieranie
Flanka	— Bok
Flankowy *(ogień)*	— Boczny
Forpoczty	— Czaty *(jeśli na postoju)*; straż przednia *(jeśli w marszu)*
Fortyfikacje *(w znaczeniu „umocnienie polowe")*	— Umocnienia *(polowe)*; *natomiast* fortyfikacje *stałe (fortece)*
Fortyfikować *(pozycje)*	— Umacniać
Fosa	— Rów
Frajter	— Starszy strzelec, ułan *itp.*
Frontalny *(ogień)*	— Czołowy
Galeria *(w umocnieniach)*	— Chodnik
Garda	— Kosz
Gazomiot	— Miotacz gazu
Gaża	— Uposażenie
Generalny *(szturm, natarcie)*	— Ogólny
Generalny *(sztab)*	— Główny
Generalnego sztabu *(oficer)*	— Oficer dyplomowany
Hydroawiacja	— Lotnictwo morskie
Hydroplan	— Wodnosamolot
Jazda	— Kawaleria
Jechać samolotem	— Lecieć samolotem
Jednostki *(morskie)*	— Okręty *(określenie „jednostka" w mar. woj. nie przyjęte)*
Kabotaż	— Żegluga przybrzeżna
Kamion	— Samochód ciężarowy
Kamuflaż	— Maskowanie
Kapitulacja	— *W wielu wypadkach poprawniej:* poddanie *(np. twierdzy)*
Kapsla	— Spłonka
Karburator	— Gaźnik
Kasarnia	— Koszary
Kask	— Hełm
Kawerna	— Schron, ziemianka
Klinga	— Brzeszczot
Knypel	— Drążek sterowy; koło sterowe
Komenda *(w znacz. „dowództwo")*	— Dowództwo (komendy — *niektórych zakładów i instytucji wojskowych, jak szkoły, szpitale)*
Komenda *(w znaczeniu „rozkaz")*	— Rozkaz *(natomiast* komenda — *krótki rozkaz, po którym następuje natychmiastowe, jednoczesne i jednakowe wykonanie)*
Komendant *(w znacz. „dowódca")*	— Dowódca (komendant — *tylko w niektórych zakładach i instytucjach wojskowych, także* — komendant garnizonu, miasta, *ale:* dowódca pułku, szwadronu itp.)
Kompas	— Busola (kompas — *w marynarce)*
Komplet *(np. umundurowania)*	— Zestaw, zespół
Koncentracja *(ognia)*	—Ześrodkowanie; *ale* — koncentracja *jednostek (pułków, dywizyj) do bitwy*
Konflikt *(zbrojny)*	— Zatarg, starcie
Kontakt	Styczność *(z nieprzyjacielem)*, łączność *(z sąsiadami)*

Konnica	— Kawaleria
Kontratak	Przeciwnatarcie *lub* przeciwuderzenie *(przy małych jednostkach)*
Kula *(działowa, karabinowa, pistoletowa)*	— Pocisk *(bez łuski)*
Kulomiot	— Karabin maszynowy
Laweta	— Łoże
Lizjera	— Skraj *(lasu, wsi itp.)*
Magneto	— Iskrownik
Markować	— Pozorować
Maska gazowa	— Maska przeciwgazowa
Materiał ludzki	— Czynnik ludzki, ludzie *(mniej rażące, ale też niepożądane* — element ludzki)
Mitralieza	— Karabin maszynowy
Monoplan	— Jednopłat
Moral(e)	— Duch, nastrój
Motor	— Silnik
Nabój *(w znacz. „pocisk")*	— Pocisk *(jeśli zaś łącznie z łuską jako całość* — nabój)
Napowietrzne (siły, żegluga)	— Lotnicze
Następować	— Nacierać
Niedolot	— Strzał krótki
Niszczycielskie *(lotnictwo)*	— Bombowe
Obiekt	— Przedmiot
Obstrzał	— Ostrzał
Odstępować	— Być w odwrocie, cofać się
Odstępowanie	— Odwrót
Oddać strzał	— Dać strzał
Ogn omiot	— Miotacz ognia
Ofensywa	— *Poprawniej:* działania zaczepne, natarcie,
Operacje	— Działania; *przy wielkich jednostkach* — działania operacyjne *(patrz strategia)*
Otworzyć ogień	— Rozpocząć ogień; dać ognia
Panika	— Popłoch
Patron	— Nabój
Patrontasz	— Ładownica
Pikować *(lotn.)*	— Nurkować
Plan operacyjny	— Plan działania
Płatowiec *(w znacz. „samolot")*	— Samolot (płatowiec — *to pojęcie konstrukc.: całość samol. bez silnika)*
Projektor, prożektor	— Reflektor
Propeller	— Śmigło
Raid *(w działaniach wojennych)*	— Zagon *(kawalerii, broni pancernej itp.)*; nalot, napad lotniczy, wyprawa bombowa
Ranga	— Stopień *(wojskowy)*
Rekonesans	— Rozpoznanie
Retorsja	— Odwet, działanie odwetowe,
Rewolwer *(w znacz. „pistolet")*	— Pistolet *(natomiast* rewolwer, *jeśli z bębenkiem)*
Rezerwa *(w znacz takt. lub strateg.)*	— Odwód
Rota *(w znacz. „kompania")*	— Kompania
Rowerzysta	— Kolarz, cyklista
Rozlokowanie	— Rozmieszczenie
Rynsztunek	— Oporządzenie
Sanitet	— Sanitariusz

Śruba *(w znacz. „śmigło")*	— Śmigło *(natomiast* śruba okrętowa)
Starter *(w samochodzie)*	— Rozrusznik
Statek *(w marynarce woj.)*	— Okręt (statek — *tylko w marynarce handlowej)*
Strategia, strategiczny	— *Dotyczy wyłącznie pojęć w wielkiej skali, na szczeblu państwa, całego wojska; dla niższych zaś szczebli jak armia* — działania operacyjne, *dla jeszcze niższych* — taktyka, taktyczny
Strefa działania	— Pas działania *(przy wielkich jednostkach, jak armia* — obszar wojenny)
Sukces	— Powodzenie
Sytuacja	— Położenie
Szarża *(stopień wojsk.)*	— Stopień (szarża — *tylko jako walka kawalerii na białą broń)*
Szturm *(w znacz. „natarcie")*	— Natarcie (szturm — *rzucenie się do walki wręcz jako końcowa część natarcia)*
Szynel	— Płaszcz
Szeregowi	— *Obecnie nie przyjęte, oznaczało łącznie* podoficerów i szeregowców
Tank	— Czołg
Traktor	— Ciągnik
Tren(y)	— Tabor(y)
Tyralier	— Strzelec
Wedeta	— Czujka
Wentyl	— Zawór
Wiraż *(lotn.)*	— Skręt, zakręt
Zenitowa *(artyleria)*	— Przeciwlotnicza
Żołnierz *(w znaczeniu szeregowiec)*	— Szeregowiec *(żołnierzem jest zarówno generał jak i szeregowiec)*

Nie powinno się nadużywać w piśmie skrótów: baon, dyon, k. m., npl. itp.; *w mowie wogóle niedopuszczalne.*

Unikać używania wyrazów obcych zamiast istniejących odpowiedników polskich.

PRZEDRUKI.

KRONIKA DIECEZJI WŁOCŁAWSKIEJ.

Ostrzeżenie przed Janem Karczewskim.

W miesiącu październiku r. b. przebywał na Kujawach, podający się za księdza Jan Karczewski. Ponieważ wspomniany Jan Karczewski nie posiada dokumentów kościelnych, nie wolno go przeto dopuszczać do sprawowania jakichkolwiek czynności kapłańskich. Księża proboszczowie zechcą ostrzec osiedla, gdzie się znajdują prywatne kaplice.

Kuria dodaje, że ten sam Jan Karczewski podawał się dawniej za ks. J. Tarłowskiego, ks. Topora. Jest to mężczyzna mający zgórą 60 lat, średniego wzrostu, blondyn, chodzi w tużurku i w koloratce. W obcowaniu z księżmi posługuje się łaciną.

(Nr 11/37, 2/Kuria).
